

خبرنامه هفتگی

مدیریت تعارض منافع

شماره بیست و سوم - ۸ تا ۱۴ آذر ۱۳۹۹

مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی
۱۵ آذر ۱۳۹۹

۲۳

بنام خداوند جان و آفریننده

خبرنامه هفتگی مدیریت تعارض منافع

شماره بیست و سوم - ۸ تا ۱۴ آذر ۱۳۹۹

مجموعه مطالعه و پایش تعارض منافع در ایران - ۲۳

مرکز توانمندی سازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی

۱۳۹۹ آذر ۱۵

فهرست مطالب

- درآمد: تصحیح مسیر دولت به سمت توسعه با قوانین مدیریت تعارض منافع..... ۲
- احتمال تعارض منافع در افزایش سرمایه پتروشیمی گچساران..... ۷
- نارسایی دموکراسی خواهی بدون مدیریت موقعیت‌های تعارض منافع..... ۷
- تعارض منافع، عامل بن‌بست اخذ مالیات بر عایدی سرمایه..... ۸
- واسپاری نظارت بر اجرای مدیریت تعارض منافع به سه نهاد..... ۸
- جان‌کامنز: حرکت از تضاد منافع به سازگاری منافع..... ۹
- ادامه دار بودن تعارض منافع در آموزش عالی..... ۹
- میراث فرهنگی، قربانی تعارض منافع..... ۱۰
- ممنوعیت تخصیص داروهای کمیاب به داروخانه مدیران..... ۱۰
- تمامی سازوکارهای قانونی در جهت تقویت تعارض منافع است..... ۱۱
- تعارض منافع بین حوزه نمایندگی با منافع ملی..... ۱۱
- تهیه قانون جلوگیری از تضاد منافع در افغانستان..... ۱۱
- طرح تعارض منافع جلوی فساد مالی و رانت‌خواری را می‌گیرد..... ۱۲
- تعارض منافع و رفتار نابهنجارانه‌ی صاحب‌منصبان در بازار سرمایه..... ۱۲
- محتواهای تصویری تعارض منافع..... ۱۳
- تحلیل تعارض منافع در فضای مجازی: بخشنامه‌ی پرمناقشه‌ی رئیس سازمان غذا و دارو..... ۱۴

درآمد: تصحیح مسیر دولت به سمت توسعه با قوانین مدیریت تعارض منافع تعارض منافع وسیله‌ای برای بازسازی ساختار انگیزه‌ها

بهنام ذوقی رودسری

«در میانه کشاکش بین منافع و انگیزه‌های مدیران، ارباب رجوع و کارکنان در خط اول فراهم‌سازی خدمات است که راه حل مشکلات را می‌توان یافت.»

مایکل لیپسکی

اندروز، پریچت و ولکاک، استاتید دانشگاه هاروارد در کتاب «توانمندسازی حکومت؛ شواهد، تحلیل، عمل» می‌نویسند امروزه اکثر اقتصاددان‌ها توافق دارند که هدف بلندمدت برنامه‌های توسعه باید این باشد که ادارات دولتی کارآمد، قانون‌مدار، شایسته‌سالار و پاسخگو (چیزی شبیه آنچه بوروکراسی وبری نامیده می‌شود) ساخته شده و پرورش یابند تا خدمات کلیدی همچون آب آشامیدنی سالم، آموزش، بهداشت، امنیت، جاده و راه‌آهن و سلامت عمومی را برای عموم شهروندان فراهم سازند. البته در جهان توسعه یافته، فرم‌های نهادی بسیار متفاوتی وجود دارند که برخی از این کارکردهای مشابه را مطابق با ایده‌آل‌ها ارائه می‌کنند. شواهد تاریخی نشان می‌دهند درحالی‌که در مورد خروجی عملکرد نهادی همگرایی وجود دارد، اما شکل خاص ترتیبات نهادی در کشورهای مختلف توسعه یافته بسیار متفاوت است.

اما کشورهای در حال توسعه‌ای که راهبردهای مبتنی بر حرکت شتاب‌زده به سوی ارائه خدمات عملکردی مشابه با کشورهای توسعه یافته را از طریق الگوبرداری از فرم‌های سازمانی خاص این کشورها اتخاذ کرده‌اند، در اکثر موارد شکست خورده‌اند و این راهبرد، ریشه بسیاری از مشکلات توسعه‌ای در این کشورها بوده است. به عبارت دیگر، فعالیت‌های توسعه‌ای اغلب تلاش کرده‌اند تا با تکیه بر یک بوروکراسی متمرکز برای ارائه خدمات عمومی یکپارچه و از بالا به پایین، به مشکلات مربوط به «عدم وجود خدمات کافی» از جمله زیرساخت‌ها، آموزش، بهداشت یا مقررات رسیدگی کنند. این تلاش‌ها برای کوتاه کردن مسیر تاریخی به سوی دولتی وبری، به مسئله مهم روابط بین شهروندان، دولت و فراهم‌کنندگان خدمات توجهی ندارد. به عبارت دیگر، رویکردی به ارائه خدمات دولتی وجود داشت که بر اساس آن، راه حلی فنی برای رسیدگی به مشکلی عام تدوین می‌شد و فرض می‌کرد که این راه‌ها سپس توسط یک ارائه

دهنده قانون مدار و بر مبنایی غیرشخصی اجرایی می‌شدند. این نویسندگان استدلال می‌کنند که چنین راه‌حل‌هایی خود بخش مهمی از مشکل توسعه در کشورهای در حال توسعه را تشکیل می‌دهند.

پریچت و ولکاک در مقاله «زمانی که راه‌حل‌ها خود بخشی از مشکل هستند»، توضیح می‌دهند که برای ارائه موثر خدمات دولتی (و نه صرفاً تقلید توخالی از سازمان‌ها و سیاست‌های کشورهای توسعه یافته) باید ساختار انگیزه‌های فراهم‌کنندگان خدمات و نیز دریافت‌کنندگان خدمات تنظیم شود. بر این اساس، تفاوت بین راه‌حل‌های تقلیدی با راه‌حل‌های موثر در پنج عنصر زیر هستند که در علم اقتصاد معمولاً ذیل مشکلات «عامل-کارگزار» بررسی می‌شوند.

(۱) **منابع.** بودجه خدمات از کجا می‌آیند و چگونه تخصیص می‌یابند؟ چه کسی بر این بودجه کنترل خواهد داشت؟

(۲) **اطلاعات.** آیا اطلاعات از بالا به پایین است یا بالعکس؟

(۳) **تصمیم‌گیری.** دامنه تصمیم‌گیری‌ها تا چه میزانی است؟ بر اساس مبانی حقوقی و درعمل، فراهم‌کنندگان خدمات، بر چه مواردی کنترل خواهند داشت؟

(۴) **مکانیسم‌های ارائه.** این خدمات در عمل به چه کسانی ارائه می‌شود؟ افراد یا گروه‌ها؟ و توسط چه کسانی ارائه می‌شوند؟ سازمان‌های بزرگ بوروکراتیک؟ آیا میانجی‌هایی نیز درگیر خواهند بود؟

(۵) **پاسخگویی.** ارائه‌دهندگان خدمات به چه کسانی پاسخگو خواهند بود؟ آن‌ها چه قدرتی خواهند داشت؟

ارائه خدمات دولتی کلیدی مستلزم سطح بالای تعاملات میان کنش‌گران مختلف (تصمیم‌گیران، بوروکرات‌ها و شهروندان) و تصمیم‌گیری و اعمال صلاح‌دید در سطوح مختلف است. بنابراین، طراحی نهادی و سازمانی مطلوب برای اجرای چنین عملیاتی به سه دلیل از دشوارترین مسائل عامل-کارگزار خواهند بود.

اول، سطوح بسیاری از مشکل وجود دارد که در هر کدام احتمال شکست وجود دارد. عموم مردم (در مقام کارگزار) باید راهی برای نظارت و کنترل بر حکومت (در مقام عاملی برای شهروندان) داشته باشند. حکومت (به عنوان کارگزار) نیز باید بر رفتار ادارات خود (به عنوان عامل) نظارت و کنترل داشته باشد تا به نوعی رفتار کنند که بیشترین نفع را به حکومت و مردم برسانند. درنهایت، همین ادارات هم باید به عنوان کارگزار راهی برای محدود ساختن رفتار کارکنان پرشمار خود بیابند. این ساختار پیچیده نیازمند الگوهای نهادی و سازمانی خاصی است که به تعاملات شکل دهند. دوم، بسیاری از فعالیت‌های بخش عمومی را نمی‌توان به دست سازوکارهای بازار سپرد. درواقع، همین شکست بازار علت ارائه این خدمات توسط دولت است. سوم، ارائه موثر این خدمات اساساً نیازمند اعطای قدرت تصمیم‌گیری به صلاح‌دید تعداد بسیاری از عاملان هستند. بنابراین، گرفتن قدرت اختیار بر اساس صلاح‌دید از عاملان، اگرچه باعث کاهش سوءاستفاده‌ها می‌شود، اما به نتایج عملکردی ضربه می‌زند. ارائه‌دهندگان خدمات دولتی، قدرت اعمال

صلاح‌دید شخصی بر سر فعالیت‌هایی را دارند که نظارت بر آن‌ها بسیار دشوار است. چنین فعالیت‌هایی حتی در سازمان‌های فعال در بخش خصوصی نیز مشکلاتی در زمینه طراحی قرارداد ایجاد می‌کنند.

یکی از مشکلات اساسی ما که درد مشترک جهان در حال توسعه است، داشتن نهادها و سازمان‌هایی با ظاهری مشابه با کشورهای توسعه یافته است که توانایی انجام وظایفی مشابه با کارکرد این نهادها در کشورهای توسعه یافته را ندارند. این مقدمات نظری یک راهکار برای خروج از این مشکل و چرخه ناکارآمدی، فساد، رشد اقتصادی پایین و فقر را ترسیم می‌کند. بنا بر این استراتژی، تنظیم جهت‌گیری این سازمان‌ها و تغییر ساختار انگیزه‌ها باید از اولویت‌های اساسی توسعه‌ای کشور باشد.

برای ترسیم موانع بر سر توسعه کشور و کارکرد مطلوب و کارآمد ادارات دولتی چند نمونه را با هم مرور می‌کنیم. موقعیتی را در نظر بگیرید که در آن رئیس‌های بانک مرکزی از میان مدیران شبکه بانکی به این مقام می‌رسند. در این صورت احتمال دارد که آن‌ها انگیزه داشته باشند تصمیماتی بگیرند که با متضرر ساختن عموم مردم، به بخش خصوصی تحت مدیریت خود سودرسانی کنند. یا به عنوان مثالی دیگر، وضعیتی را در نظر بگیرید که مدیران و قانون‌گذاران بخش آموزش کشور، خود دارای بنگاه‌های خصوصی در همین بخش باشند. در چنین وضعیتی، این خطر وجود دارد که این مدیران به جای تلاش برای ارتقای کیفیت مدارس دولتی، تسهیلاتی را برای بخش خصوصی فراهم سازند و تقویت بخش خصوصی که خود در آن فعال هستند، به قیمت بی‌توجهی به بخش عمومی انجام شود. نمونه دیگری می‌تواند تصمیم‌گیری در دوراهی سرمایه‌گذاری در نیروگاه‌های تولید برق تجدیدپذیر یا افزایش راندمان نیروگاه‌های با سوخت فسیلی باشد. یا تصور کنید که منعی وجود نداشته باشد و شرکت‌هایی خصوصی با سهام‌داری یا مدیریت مدیران وزارت نیرو یا اعضای خانواده این افراد وجود داشته باشند و بتوانند در اجرای قراردادهای پروژه‌های دولتی شرکت کنند. در این صورت ممکن است با محدود شدن فضای رقابت، کیفیت پیاده‌سازی پروژه‌ها در این حوزه کاهش یافته و هزینه‌ها افزایش می‌یابند. موقعیت دیگری را تصور کنید که در آن مسئولان و مدیران سازمان بهزیستی بتوانند در بخش خصوصی در همین حوزه فعالیت داشته باشند. این مراکز ممکن است در معرض تخلفات و فساد بیشتری قرار گیرند زیرا بازرسان و ناظران چنین مراکزی ممکن است از همکاران یا حتی زیردستان همین افراد باشند. یا این احتمال وجود دارد که هنگام تسهیم بودجه، به جای توجه به منافع عمومی، تلاش کنند تا مراکز خود را در اولویت قرار دهند.

در تمامی این موارد، به دلیل وجود مشکل عدم تقارن اطلاعات و عدم وجود ابزارهای نظارت و پاسخگویی مناسب، عموم مردم نمی‌توانند بر تخصیص صحیح منابع کنترلی داشته باشند. از سویی، در سطوح پرشمار تصمیم‌گیری و مدیریت دولتی نیز هر کدام از مسئولین می‌توانند منابع را بنا بر اختیار و صلاح‌دید خود به مسیر دلخواه خود هدایت کنند. از سوی دیگر، در صورتی که اختیار این مدیران در تصمیم‌گیری‌ها را از آن‌ها سلب کنیم، در عمل امکان ارائه موثر

این خدمات وجود نخواهد داشت. علاوه بر این، سپردن چنین فعالیت‌هایی به دست نامرئی بازار نیز نه امکان‌پذیر و نه به صلاح خواهد بود. یکی از راه‌حل‌ها در جهت بازسازی ساختار انگیزشی فعالیت‌های دولتی، جدا ساختن منافع فردی مدیران و تصمیم‌گیران از منافع عمومی است. قوانین مدیریت تعارض منافع، اقدامی کلیدی در حل چنین مشکلاتی است. ممنوعیت عقد قرارداد مدیران بخش عمومی با شرکت‌های خود یا خویشاوندانشان، محدودیت دریافت هدیه توسط کارکنان بخش عمومی، ممنوعیت اشتغال همزمان کارکنان بخش عمومی در حوزه قانون‌گذاری خودشان، ممنوعیت استخدام خویشاوندان مدیران بخش عمومی و مبارزه با پدیده درب‌های گردان همگی می‌توانند بخش‌های مهمی از پروژه عظیم اصلاح و بازسازی ساختار انگیزشی بخش عمومی و ساخت سازمان‌های دولتی موثر و کارآمد باشد. لایحه جامع مدیریت تعارض منافع تلاشی برای حل همین مشکلات است. این لایحه صرفاً اقدامی محدود به کنترل فساد یا نظارت بر مخارج عمومی نخواهد بود بلکه با کارآمدتر ساختن نظام برنامه‌ریزی و مدیریتی کشور می‌تواند به کارآمدتر شدن هر کدام از سازمان‌های دولتی و نهادهای عمومی کشور کمک کند. چنین گامی به نوبه خود به انجام فعالیت‌هایی با دامنه بیشتر و تاثیرگذاری بالاتر با بودجه‌های کمتر منجر شود. پژوهشگران بانک جهانی نیز در سندی با همکاری سازمان بازرسی دولت ویتنام در زمینه قوانین مدیریت تعارض منافع در این کشور، اشاره می‌کنند که در کشورهایی که به تازگی از اقتصادی با برنامه‌ریزی متمرکز به سوی اقتصاد بازارمحور حرکت کرده‌اند، حل مشکلات مربوط به تعارض منافع باید یکی از اولین اولویت‌ها در اصلاح ساختار اداری باشد. زیرا در صورت عدم کنترل موقعیت‌های تعارض منافع، با افزایش سطح مشترک بین بخش عمومی و خصوصی، فساد و ناکارآمدی افزایش پیدا خواهد کرد. علاوه بر این، در حین این تحول، این نیاز وجود خواهد داشت که فرآیندهای تصمیم‌گیری، هرچه بیشتر کارآمد و بر پایه بی‌طرفی بنا شوند.

البته منظور این قلم این نیست که قوانین مدیریت تعارض منافع می‌تواند تمامی مشکلات نظام اداری ما را به شکلی خلق‌الساعه حل کند. قطعاً اصلاح مشکلاتی که در بخش اول این متن توصیف شدند، نیاز به مقررات و قوانین متعددی دارند و قطعاً هیچ راه میان‌بری برای ساخت دولتی کارآمد وجود نخواهد داشت (فرآیندی تدریجی که فوکویاما آن را حرکت به سوی دانمارک شدن و عجم‌اوغلو و رایبسنون آن را ظرفیت‌سازی در دالان باریک آزادی می‌نامند). بلکه هدف از این نوشته، ترسیم یک راه‌حل عملی و کارآمد برای حل مشکلاتی دیرپا است که با تغییر مدیران یا حتی بالاترین مقامات وزارتی و دولتی حل بر جای خواهند ماند. مشکلات توسعه‌ای ما با جذب سرمایه‌گذار یا توسعه زیرساخت‌ها حل نخواهند شد. امروزه در این زمینه، میان نظریه‌پردازان مختلف توسعه با دیدگاه‌های مختلف این توافق نظر وجود دارد که توسعه نه بر مبنای پروژه‌های عظیم گازرسانی، نیروگاهی و سدسازی بلکه بر شانه یک بوروکراسی سالم و کارآمد به پیش می‌رود.

گزیده اخبار، تحلیل‌ها و گزارش‌های هفته گذشته در حوزه تعارض منافع به این شرح است:

 فاطمه رحمانی نماینده مردم مشهد و عضو کمیسیون اجتماعی مجلس خبر داد در ادامه رسیدگی به طرح مدیریت تعارض منافع ماده ۴ آن به تصویب کمیسیون رسید. در این ماده وظیفه نظارت بر حسن اجرای این قانون برعهده سازمان بازرسی گذاشته شده بود، که پس از بحث و بررسی‌های آن در جلسه سازمان اطلاعات سپاه و وزارت اطلاعات به ناظران اجرای این قانون اضافه شدند.

 احمدحسین فلاحی، سخنگوی کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس، در گفتگو با رادیو تهران با اشاره به تعارض منافع در آموزش عالی تصریح کرد شورای عالی انقلاب فرهنگی به بحث قانونگذاری ورود می‌کند و مجلس را دور می‌زند و بسیاری از مسئولان آموزش عالی صاحب دانشگاه غیر انتفاعی هستند که بخشنامه‌ها و آیین نامه‌های خلاف قانون آنها در حال پیگیری است.

 علیرضا شانه ساز، رییس سازمان غذا و دارو، در بخشنامه‌ای تخصیص هرگونه سهمیه دارویی مربوط به داروهای خاص و کمیاب برای کلیه داروخانه‌هایی که مؤسس آنها، معاون غذا و دارو و یا مدیران امور دارویی معاونت‌های غذا و دارو و یا مسؤولان مشابه هستند ممنوع اعلام کرد.

 جعفر جمالی، معاون حقوقی سازمان بورس و اوراق بهادار، توجه به تعارض منافع در بورس را دارای پشتوانه‌ای جهانی خوانده و رفتارهای ناپه‌نجار صاحب‌منصبان در بورس را به فقدان ضوابط مدیریت تعارض منافع در بازار سرمایه ایران نسبت داد.

 سید عبدالرزاق موسوی، رئیس شورای شهر شیراز، از مخالفت برخی اصناف و اتحادیه‌های صنفی با طرح این شورای برای ایجاد ۲۲ بازارچه در ۱۱ منطقه شهر شیراز خبر داد و این موضوع را مصداقی از تعارض منافع خواند.

 مصطفی سمیعی نسب، عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق، در تحلیلی گفت دولت‌ها برای تأیید شدن بودجه در مجلس از مسیر امتیاز دادن به نمایندگان مجلس در حوزه‌های انتخابیه آنها استفاده می‌کنند که موجب بروز موقعیت تعارض منافع محلی - ملی برای نمایندگان است.

 محمد سلطانی، عضو هیأت علمی دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی در تحلیلی افزایش سرمایه شرکت پتروشیمی گچساران در بورس را ناشی از تعارض منافع شرکت صنایع پتروشیمی خلیج فارس عنوان کرده است.

مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی - ۱۵ آذر ۱۳۹۹

احتمال تعارض منافع در افزایش سرمایه پتروشیمی گچساران

محمد سلطانی (عضو هیأت علمی دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی) - ۸ آذر ۹۹

◀ تعارض منافع در بازار سرمایه

افزایش سرمایه شرکت پتروشیمی گچساران و مسایل پیرامون آن در ماه‌های اخیر، مسائل بسیاری در سر خط برخی رسانه‌ها قرار داد. بر این اساس برای شفاف سازی این موضوع طرح نکاتی مدنظر قرار می‌گیرد. شرکت صنایع پتروشیمی خلیج فارس به دلیل در اختیار داشتن بخش عمده سهام شرکت‌های پتروشیمی دهدشت، ممسنی و کازرون، بر آن‌ها کنترل دارد. با توجه به ترکیب سهامداری یاد شده احتمال تعارض منافع در اتخاذ تصمیم برای افزایش سرمایه پتروشیمی گچساران را نباید از نظر دور داشت. ضروری است شرکت‌های پتروشیمی دهدشت، ممسنی و کازرون اطلاع‌رسانی لازم را به عمل آورند که طی چه فرآیندی و بر اساس چه دلایلی از افزایش سرمایه در شرکت متبوع خود دست کشیده‌اند و بدون اینکه وجوه لازم برای افزایش سرمایه را فراهم آورند با افزایش سرمایه در شرکت زیرمجموعه موافقت نموده و آن را عملی کرده‌اند. سازمان می‌تواند از اختیارات خود برای دریافت اطلاعات از اشخاص تحت نظارت همچون شرکت‌های پتروشیمی دهدشت، ممسنی و کازرون و دیگر اشخاص همچون پتروشیمی گچساران برای رفع این ابهامات و تعارض منافع احتمالی فوق‌الذکر استفاده کند.

صدای بورس

نارسایی دموکراسی‌خواهی بدون مدیریت موقعیت‌های تعارض منافع

محمد رضا جلائی پور (جامعه‌شناس) - ۸ آذر ۹۹

◀ کلیات تعارض منافع

همزمان با فرآیند بسط دموکراسی ضروری است عدالت‌گستری و تغییرات نهادی و ساختاری ضد تبعیض و ضد فساد هم مورد توجه نیروهای پیشرو باشد. مثلاً بدون شفافیت پارلمانی و استانی شدن انتخابات و حزبی شدن انتخابات و تصویب قوانین ضد تعارض منافع و فساد، حتی اگر نظارت استصوابی لغو شود، اغلب نمایندگان مجلس اسیر انواع موقعیت‌های تعارض منافع و انواع فساد و کم‌توجهی به منافع ملی می‌مانند.

در «طرح تحول سلامت» ساختارهای معیوب حکمرانی سلامت - از جمله بیمه‌های غیریکسان - حفظ شدند و صرفاً بر پرداخت به تامین‌کنندگان خدمات سلامت تمرکز شد. تا زمانی که بیمه‌های سلامت یکسان و طرف‌بیمه‌کننده یکپارچه نشود، قدرت تعرفه‌گذاری منصفانه و کارآ برای ارائه‌دهندگان خدمات درمانی و تولیدکنندگان دارو را نمی‌یابد و ده‌ها بیمه‌گذار و گروه‌های ذی‌نفع که مدیرانشان هم اغلب در موقعیت تعارض منافع‌اند هزینه‌های بیمه همگانی درمانی را چنان بالا می‌برند که شبیه «طرح تحول سلامت» پایدار نمی‌ماند یا بیش از این که خادم «سلامت عمومی» باشد عملاً به نفع بیمه‌ها و شبکه‌های فرادست خدمات سلامت می‌شود. در میان در اولویت‌ترین ضرورت‌های بسط عدالت در سلامت در ایران می‌توان از «سیاست‌گذاری سلامت عمومی و تعرفه‌گذاری توسط مدیرانی که در موقعیت تعارض منافع نیستند (به جای پزشک‌هایی که مطب خصوصی یا در بیمارستان‌های خصوصی سهام دارند و نیز مدیران ده‌ها بیمه و نهاد ذی‌نفع)» نام برد.

پایگاه خبری - تحلیلی انصاف

تعارض منافع، عامل بن بست اخذ مالیات بر عایدی سرمایه

فتح الله آملی - ۸ آذر ۹۹

◀ کلیات تعارض منافع

سال گذشته نمایندگان مجلس قبل سرانجام در اثر فشار افکار عمومی تصویب کردند که خانه‌های بالای ده میلیارد تومان و ماشین‌های بالای یک میلیارد تومان مشمول مالیات بر دارایی بشوند. اما فکر می‌کنی با وجود همین مصوبه نیم‌بند که حضرات خیلی هم دست بالا را گرفته‌اند وصولی دولت از این محل چقدر بوده؟ صفر ریال! یعنی حتی همین مصوبه هم اجرا نشده است! حالا با وجود خداحافظی اکثر وکلای قبلی و روی کارآمدن وکلای جدید، همچنین شرایط سخت کرونایی و مشکلات مردم که بسیاری حتی از درآمد حداقلی هم محروم هستند، فکر می‌کنی پیشنهاد جدید دولت در این رابطه برای بودجه ۱۴۰۰ چه بوده؟ در بودجه امسال پیشنهاد شد که خانه‌های بالای بیست میلیارد تومان و اتومبیل‌های بالای دو میلیارد تومان مشمول این مالیات شوند. یعنی از نگاه مقامات و دوستان سازمان برنامه و دولت، خانه زیر بیست میلیارد تومان و اتومبیل زیر دو میلیارد تومان معمولی است و نباید از آن مالیات گرفت! یکی از مصائب کشور که بارها به آن اشاره شد مشکل تعارض منافع نهاد تصمیم‌گیری با منافع ملی و ضرورت‌های اصلاح ساختاری اقتصاد است. نمی‌توان پذیرفت که برزمین ماندن طرح‌های کارسازی که در همه جای عالم حتی در نظام‌های سرمایه‌داری غربی به راحتی اعمال می‌شود هیچ نسبتی با تعارض منافع صاحبان قدرت و ثروت نداشته باشد. از جمله اخذ مالیات بر عایدی سرمایه که با وجود ابزارها و نظام‌های پیشرفته اطلاعاتی که پی بردن به میزان ثروت و دارایی و معاملات و سود سالانه افراد و شخصیت‌های حقوقی و حقیقی را چنین سهل و آسان کرده، به راحتی قابل رصد و شناسایی است، نباید کار بسیار شاق و غیرقابل اجرایی باشد؛ و شاید به همین خاطر باشد که ماجرای مقابله با حقوق‌های نجومی با آن همه سروصدایی که به راه افتاد به نتیجه مطلوب نرسید و اخذ مالیات بر خانه‌های خالی هم به محاق رفت و مالیات بر عایدی سرمایه نیز هنوز در مرحله تدوین آیین‌نامه و مقررات است و در دستور کار و سهم اخذ مالیات بر ثروت امسال هم رقم خجالت‌آوری است و در ستون اخذ مالیات قانونی از خانه‌ها و اتومبیل‌های گران تا حال که دو سوم سال گذشته عدد صفر جا خوش کرده است!

[روزنامه اطلاعات](#)

واسپاری نظارت بر اجرای مدیریت تعارض منافع به سه نهاد

فاطمه رحمانی (نماینده مردم مشهد) - ۱۰ آذر ۹۹

◀ کلیات تعارض منافع

فاطمه رحمانی: در جلسه کمیسیون اجتماعی ادامه رسیدگی به طرح مدیریت معارض منافع در دستورکار اعضای کمیسیون قرار داشت و ماده ۴ آن به تصویب اعضای کمیسیون رسید. در ماده ۴ طرح وظیفه نظارت بر حسن اجرای این قانون برعهده سازمان بازرسی گذاشته شده بود، که پس از بحث و بررسی‌های آن در جلسه، سازمان اطلاعات سپاه و وزارت اطلاعات به ناظران اجرای این قانون اضافه شدند و نظارت بر این قانون برعهده سازمان بازرسی و سازمان اطلاعات سپاه و وزارت اطلاعات گذاشته شد.

[خبرگزاری فارس](#) / [خبرگزاری خانه ملت](#) / [معاونت حقوقی و امور مجلس صدا و سیما](#)

جان کامنز: حرکت از تضاد منافع به سازگاری منافع

جان کامنز (اقتصاددان نهادگرا) - ۹ آذر ۹۹

◀ کلیات تعارض منافع

کامنز کمیابی را عامل تعارض منافع میان کنشگران فردی می‌داند. در واقع او معتقد است که اگر منابع کمیاب نبود همه می‌توانستند به هرچه می‌خواهند دسترسی داشته باشند و دیگر توجه به حقوق و اخلاق موضوعیت پیدا نمی‌کرد. از نظر او، این کمیابی است که بین منافع افراد ناسازگاری ایجاد می‌کند: هر یک خواهان چیزی است که دیگری در اختیار دارد.

به اعتقاد کامنز، افراد به طور متقابل به یکدیگر وابسته‌اند. بنابراین کنشگران فردی برای رسیدن به خواسته‌های خود باید با یکدیگر به توافق‌های دست یابند و آن توافق‌ها را که کامنز قواعد کاری می‌نامد، مبنای عمل متقابل خود قرار دهند و نوعی نظم و سازگاری در روابط خود حاکم کنند.

از نظر کامنز، قواعد کاری مطرح شده، تعارض منافع را تبدیل به یک رابطه دوسویه می‌کند، روابط متقابل میان افراد را ممکن می‌سازد و انتظاراتی نظام‌مند در باب مالکیت و آزادی خلق می‌کند. در واقع، سازگاری منافع میان کنشگران فردی، امری مفروض و از پیش معلوم نیست و همکاری میان افراد به دلیل سازگاری مفروض منافع نیست. از نظر او، همکاری از لزوم سازگار کردن منافع و ایجاد نظم سرچشمه می‌گیرد. سازگاری منافع در واقع پیامد کنش جمعی است که با هدف حفظ قواعد کنترل‌کننده تعارض طراحی شده است.

در واقع نظریه کامنز مبتنی بر سه رکن «تضاد منافع»، «وابستگی متقابل» و «نظم» است. در این چهارچوب، او به دنبال واحدی برای مطالعه و پژوهش است که همزمان حاوی سه رکن نام‌برده باشد. از نظر او مبادله واحد تحلیلی است که می‌تواند مبنای مطالعه رابطه انسان‌ها با یکدیگر باشد و در عین حال متضمن هر سه رکن بالا باشد.

📌 مجله آینده نگر - اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران

ادامه دار بودن تعارض منافع در آموزش عالی

احمدحسین فلاحی (سخنگوی کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس) - ۱۰ آذر ۹۹

◀ تعارض منافع در حوزه آموزش عالی

در بسیاری از موارد، مجلس را دور می‌زنند. یکی از همین موارد آموزش و پرورش است. شورای عالی انقلاب فرهنگی به بحث قانونگذاری ورود می‌کند، مجلس را دور می‌زنند. بسیاری از مسئولان آموزش عالی صاحب دانشگاه غیر انتفاعی هستند که شامل ماده ۲۳۳ شده‌اند و بخش نامه‌ها و آیین نامه‌های خلاف قانون آنها در حال پیگیری است. بحث تعارض منافع در آموزش و پرورش در حال رسیدگی و اصلاح است ولی آموزش عالی هنوز مشکلات خود را دارد. تا زمانی که تصمیم گیرندگان ما خودشان صاحب مرکز آموزش عالی غیر انتفاعی هستند این مشکل ادامه دارد و البته که برخی دانشگاه‌ها متولی خاص دارد.

📌 رادیو تهران

میراث فرهنگی، قربانی تعارض منافع

محمود قلعه‌نویی (دانشیار دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه هنر اصفهان) - ۱۱ آذر ۹۹
◀ تعارض منافع در حوزه میراث فرهنگی

به نظر می‌رسد توسعه به اشکال گوناگون، چه عمرانی و چه شهری و چه در وجه ساخت‌وسازها به سمت و سویی رفته که میراث فرهنگی را نادیده گرفته است. قلعه‌نویی معتقد است که این اتفاق منحصر به اصفهان یا ایران نیست و در هر جایی از دنیا ممکن است چنین چیزی رخ بدهد.

موضوع از نگاه وی تعارض منافع است: منافع افراد یا گروه‌هایی برایشان بسیار بیشتر از حریم منظر اصفهان است، مشکل آنجاست که قوانین و ضوابط به گونه‌ای است که برخی افراد منافع‌شان همسو با حفظ بنا تاریخی و به بیانی منافع جمعی در دراز مدت نیست. از جمله اهرم‌های موثر در این زمینه سازمان میراث فرهنگی است که رسالت حفظ این میراث را دارد اما در عمل این رسالت با منافع مالکین در تعارض آشکار است و نمونه آن آرا دیوان عدالت اداری است، در واقع باید به دنبال پاسخ به این پرسش باشیم که چرا حفظ یک بنای تاریخی که دارای ارزش‌های بی‌شماری است برای مالکین به قدری دست و پاگیر و پر ریسک است که منافع کوتاه مدت حاصل از تخریب و آپارتمان‌سازی را ترجیح می‌دهند.

اسکان نیوز

ممنوعیت تخصیص داروهای کمیاب به داروخانه مدیران

علیرضا شانه‌ساز (رئیس سازمان غذا و دارو) - ۱۳ آذر ۹۹
◀ تعارض منافع در حوزه سلامت

علیرضا شانه‌ساز در بخشنامه‌ای با اشاره به گزارش‌های دریافتی در خصوص تخصیص سهمیه داروهای کمیاب توسط برخی مدیران معاونت‌های غذا و دارو به داروخانه‌هایی که خود مدیران مؤسس آن‌ها هستند نوشت: در راستای ایجاد شفافیت و برقراری عدالت تخصیص هرگونه سهمیه دارویی مربوط به داروهای خاص و کمیاب دارای برنامه توزیع ابلاغی توسط اداره کل امور دارو و مواد تحت کنترل برای کلیه داروخانه‌هایی که مؤسس آنها، معاون محترم غذا و دارو و یا مدیران امور دارویی معاونت‌های غذا و دارو و یا مسؤولان مشابه هستند ممنوع است. اینجانب و مدیران کل سازمان غذا و دارو هم مشمول این دستورالعمل خواهیم بود.

گفتنی است تعارض منافع در سازمان غذا و دارو باعث شده تا مدیرانی که خود صاحبان داروخانه‌های خصوصی هستند به تخصیص سهمیه برخی داروهای خاص برای داروخانه‌های خود اقدام کنند. پیش‌تر نیز مدیر کل امور دارو و مواد تحت کنترل سازمان غذا و دارو در نامه‌ای به معاونان غذا و داروی استان‌ها اعلام کرده بود که در موارد متعددی داروهای سهمیه‌ای تخصیص یافته به داروخانه‌های منتخب با رعایت کامل تعداد تعیین شده صورت نمی‌پذیرد.

پایگاه خبری تحلیلی دارو و سلامت (فانا)

تمامی سازو کارهای قانونی در جهت تقویت تعارض منافع است

سید عبدالرزاق موسوی (رئیس شورای شهر شیراز) - ۱۲ آذر ۹۹

◀ تعارض منافع در حوزه انجمنی و مدنی

طی مصوبه شورای شهر که با حمایت استاندار فارس، شهردار شیراز و همکاری سازمان جهاد کشاورزی همراه شد، شهرداری شیراز مکلف شد که تعداد ۲۲ بازارچه در ۱۱ منطقه ایجاد کند تا در این شرایط سخت فعلی و گرانی‌های نابودکننده، مواد غذایی به صورت مستقیم و با حداقل قیمت به دست مردم برسد. اجرای چنین مصوبه‌ای منافع واسطه‌گران و سوداگران را به خطر می‌اندازد. در پی این مصوبه، از هر گوشه‌ای صدایی بلند شده است؛ متأسفانه در این میان برخی از اصناف و اتحادیه‌ها و انجمن‌ها نیز صرفاً در جهت حمایت از صنف خود تلاش می‌کنند و نه مردم! ما دنبال حل تعارض در منافع مردم می‌گردیم؛ در حال حاضر شاهد هستیم که تمامی ساز و کارهای قانونی نیز در جهت تقویت تعارض منافع عمومی و خصوصی است.

[خبرگزاری ایلنا](#) / [خبرگزاری مهر](#)

تعارض منافع بین حوزه نمایندگی با منافع ملی

مصطفی سمیعی نسب (عضو هیئت علمی دانشگاه امام صادق علیه‌السلام) - ۱۲ آذر ۹۹

◀ تعارض منافع در مجلس

درست است که مجلس خیلی نمی‌تواند در بودجه دخالت کند اما به نظر می‌رسد که مجلس‌ها در تعارض منافع بین حوزه نمایندگی خود با منافع ملی قرار می‌گیرند. در واقع دولتها برای تأیید شدن بودجه در مجلس از مسیر امتیاز دادن به نمایندگان مجلس در حوزه‌های انتخابیه آنها استفاده می‌کنند.

[راديو گفت و گو](#)

تهیه قانون جلوگیری از تضاد منافع در افغانستان

امان ریاضت (سخنگوی وزارت عدلیه افغانستان) - ۱۲ آذر ۹۹

◀ نمونه‌های جهانی تعارض منافع

سخنگوی وزارت عدلیه افغانستان پیرامون قانون «جلوگیری از تضاد منافع» گفت که این قانون با توجه به ماده ۱۵۱، ۱۵۲ و ۱۵۴ قانون اساسی تهیه شده و هدف آن جلوگیری از تعارض منافع رییس جمهور، معاونین رییس جمهور، رییس و اعضای استرته محکمه، قضات، رییس استرته محکمه، وزیران، مشاوران، اعضای مجلس نمایندگان و اعضای شورای ولایتی و ولسوالان است. به گفته او، این قانون برای مدیریت و تنظیم برنامه‌های فساد اداری، تنظیم امور مالی، جلوگیری از تعارض منافع و تامین حقوق مالی افراد و اشخاص حقیقی و حکمی، کمک می‌کند.

[روزنامه ۸ صبح](#)

طرح تعارض منافع جلوی فساد مالی و رانت‌خواری را می‌گیرد

خلیل بهروزی فر (عضو کمیسیون اجتماعی مجلس) - ۱۳ آذر ۹۹

◀ کلیات تعارض منافع

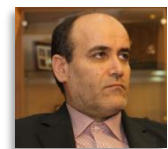
اجرای طرح مدیریت تعارض منافع می‌تواند تحولی عظیم در عرصه مدیریت کشور به وجود آورد. اجرای این طرح رانت‌خواری‌ها، فساد اداری و فساد مالی را به حداقل می‌رساند؛ کلیات این قانون مصوب شده و جزئیات آن مورد بحث است و پس از مصوب شدن در کمیسیون آن را به صحن ارائه می‌دهیم تا رای آورده و به واسطه آن شرایط سوءمدیریت موجود در کشور کاهش یابد.

✉ خبرگزاری تسنیم

تعارض منافع و رفتار نابهنجارانه‌ی صاحب‌منصبان در بازار سرمایه

جعفر جمالی (معاون حقوقی سازمان بورس و اوراق بهادار) - ۱۴ آذر ۹۹

◀ تعارض منافع در بازار سرمایه

رفتار مقام ناظر و دستگاه‌های نظارتی در مورد بازار سرمایه امری کاملاً تخصصی است. ما در سازمان مکلف به رعایت اسرار سازمانی هستیم. و به این وظیفه پایبند خواهیم بود. دغدغه‌مندان در دستگاه‌های نظارتی که مطالب خود را از طریق رسانه‌ها و تریبون‌های عمومی مطرح می‌کنند هم باید اطلاعات را از مجاری رسمی و معتبر و اشخاص مستقل دریافت کنند. به علاوه باید مراقب باشند که این موضوع، تأثیر نامطلوب و نابهنجارانه بر معاملات مردم بر جای نگذارد. برای همین است که در همه دنیا به موضوع "تعارض منافع" این قدر توجه و تمرکز می‌شود. شما می‌توانید بر اساس اطلاعاتی که به طور عمومی در دسترس است بررسی کنید که در بازارهای سرمایه پیشرفته، رفتار نابهنجارانه برخی صاحب‌منصبان در بازار سرمایه، و یا فروش سهام به طور پیش‌دستانه از سوی یک سناتور به دلیل همین حساسیت‌ها با چه ضمانت‌های اجرایی مواجه بوده است.

✉ پایگاه خبری بازار سرمایه ایران (سنا)

محتوای تصویری تعارض منافع

در هفته گذشته، دو برنامه‌ی تصویری مرتبط با تعارض منافع در فضای مجازی منتشر شد:

 [تعارض منافع در نظام آموزش و پرورش / مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه](#) / برنامه کشاکش منافع:

قسمت دوم / ۸ آذر ۹۹

اواخر خرداد ماه بود که وزیر آموزش و پرورش آقای حاجی میرزایی، طی بخشنامه ای اعلام کرد که مصمم هستم تا مدیریت تعارض منافع را در وزارت آموزش و پرورش عملیاتی کنم. مدیریت تعارض منافع و مبارزه با فساد در وزارت آموزش و پرورش که گره خورده با منافع بسیاری از گروه‌های مختلف ذینفع است، پیچیدگی‌های فراوانی دارد. در این قسمت به سراغ گفتگو با منصور اردستانی مدیرکل امور حقوقی وزارت آموزش و پرورش و دکتر مجید صرفی مشاور حقوقی مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه رفتیم تا ضمن آشنایی با مصادیق تعارض منافع در وزارت آموزش و پرورش، به بررسی ابعاد اجرایی و حقوقی این بخشنامه بپردازیم.

 [تبعیض در آموزش ایران موج می‌زند](#) / گروه تحلیل بازار / ۱۰ آذر ۹۹

سید مجید حسینی استاد دانشگاه تهران و از منتقدین نظام آموزشی کشور در رابطه با تبعیض و اختلاف طبقاتی سطح آموزش و مالی دانش در نظام آموزش کشور گفت: یکی از اصلی‌ترین مشکلات سیستم آموزشی ایران این است که نمایندگان مجلس و مسئولین دولتی از این نظام آشفته منفعت کسب می‌کنند و از همین روی در جهت از بین بردن تحریم‌ها هیچ گامی بر نمی‌دارند. حسینی تصویب قانون تعارض منافع را بهترین راه حل برای برطرف کردن این معضل دانست.

با ما در تماس باشید

برای ارسال نقدها، نظرات و پیشنهادهای در مورد خبرنامه هفتگی تعارض منافع و همچنین یادداشت‌ها و تحلیل‌هایتان برای انتشار در خبرنامه با آدرس ایمیل مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی مکاتبه فرمایید:

info [at] iran-bssc.ir

تحلیل تعارض منافع در فضای مجازی: بخشنامه‌ی پر مناقشه‌ی رئیس سازمان غذا و دارو

اعترافنامه‌ی سازمان غذا و دارو: تعارض منافع هست، فقط عدالت رعایت شود!

سمانه سهرابی

شبکه‌های مجازی محلی برای بازتاب نگرش و دغدغه‌های کاربرانی در سطوح مختلف جامعه و نظام حکمرانی در موضوعات مختلف هستند. بازیابی تحلیل کاربران این شبکه‌ها در موضوع تعارض منافع، علاوه بر اینکه در شناخت ذهنیت بخشی از جامعه در موضوع تعارض منافع مهم است، می‌تواند مشخص‌کننده‌ی مهمترین سوژه‌های محل توجه شبکه‌های اجتماعی در پرونده‌ی تعارض منافع باشد.

بررسی محتوای تولیدشده در شبکه‌های توئیتر و تلگرام در حد فاصل ۶ تا ۱۲ آذر بیانگر آن است که تعارض منافع در نظام سلامت و بازار سرمایه (بورس) دو موضوع اصلی برای اظهارنظر کاربران این شبکه‌ها بوده است؛ هرچند مناقشات در مورد سازمان غذا و دارو و وزارت بهداشت با اختلاف زیادی در صدر توجه کاربران بوده است.

بخشنامه‌ی پر مناقشه‌ی رئیس سازمان غذا و دارو

در همه کشورهای جهان، حوزه‌های سلامت و آموزش عمومی کانون شکل‌گیری تعارض منافع هستند. تعارض منافع در این حوزه‌ها به سبب آنکه خدماتشان محل رجوع اقشار زیادی از مردم و خانواده‌هاست، به طور مستقیم در رفاه اجتماعی و تشدید فقر و نابرابری تاثیر دارد. از همین رو است که پرداختن به موقعیت‌های تعارض منافع در این حوزه‌ها همواره امری ضروری است.

پس از مناقشه بر سر استعفای معاون وزیر بهداشت و منتسب کردن این موضوع به موقعیت تعارض منافع برای معاون مستعفی^۱، اکنون مصداق دیگری از تعارض منافع در حوزه‌ی سلامت رسانه‌ای شده و در شبکه‌های اجتماعی بازتاب داشته است. هرچند طرح موضوع تعارض منافع در جریان استعفای ملک‌زاده از مصادیق خلط و انحراف موضوع کارشناسی تعارض منافع به تضادهای جناحی و سیاسی است؛ چنانکه در کانال «نه به عوام‌فریبی» نویسنده بر نکته‌ی صحیحی در این زمینه اشاره می‌کند: «آقایان ملک‌زاده و نمکی هر دو معاون آقای دکتر فاضل بوده‌اند و هر دو دارای سابقه صدارت در این مملکت. هر دو دارای سابقه همزمان فعالیت در بخش خصوصی و دولتی بوده‌اند و اگر قرار بر حاکمیتی صحیح و بر اساس اصول منع تعارض منافع بود باید خیلی مدت‌ها پیش از گردونه کار در حاکمیت خارج می‌شدند.»

۱. از جمله بسیج دانشجویی ۱۲ دانشگاه علوم پزشکی کشور، در بیانیه‌ای مشترک، نسبت به عملکرد ملک‌زاده سؤالاتی را مطرح نمودند که یکی از آن‌ها «تعارض منافع و تقسیم بودجه پژوهشی بین عده‌ای معدود» بود.

مسئله‌ی اصلی این است که تعارض منافع به ابزاری بدل شود که هرگاه قرار است تغییر و تحولی در نتیجه‌ی عوامل دیگر رخ دهد، موضوع به تعارض منافع نسبت داده شود؛ در حالی که اگر مسئله تعارض منافع بود، این اتفاق باید سال‌ها پیش رخ می‌داد یا لااقل مورد اشاره و بحث قرار می‌گرفت. این همان خطری است که در برخورد کارشناسانه و عاری از برخورد سیاسی با مسئله‌ی تعارض منافع باید مدنظر قرار داد.

شماره: ۶۵۵/۸۳۷۷۲
تاریخ: ۱۳۹۹/۰۹/۰۸
پوست: ندارد

روسای محترم دانشگاههای علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی کشور

موضوع: ممنوعیت تخصیص هرگونه سهمیه داروهای خاص و کمیاب برای داروخانه های متعلق به مدیران

با سلام و احترام:

ضمن تشکر و قدردانی از زحمات خالصانه معاونت‌های محترم غذا و داروی سراسر کشور، پیرو گزارشات دریافتی و در راستای ایجاد شفافیت و برقراری عدالت، از تاریخ ابلاغ این دستورالعمل تخصیص هرگونه سهمیه دارویی مربوط به داروهای خاص و کمیاب دارای برنامه توزیع ابلاغی توسط اداره کل امور دارو و مواد تحت کنترل، برای کلیه داروخانه‌هایی که موسس آنها، معاون محترم غذا و دارو یا مدیر امور دارویی معاونت های غذا و دارو (و مسئولین مشابه) هستند ممنوع می‌باشد. ضمناً اینجانب و مدیران کل این سازمان نیز مشمول این دستورالعمل خواهیم بود.

دکتر محترم شانه‌ساز
معاون وزیر و رئیس سازمان غذا و دارو

(مهر)

رونوشت:

جناب آقای دکتر سعید نمکی وزیر محترم بهداشت، درمان و آموزش پزشکی: جهت استحضار
مدیرکل محترم امور دارو و مواد تحت کنترل جناب آقای دکتر محمدی
متصدی محترم امور دفتری جناب آقای موجبی
سرپرست محترم اداره اسناد و مکاتبات اداری سرکار خانم مهندس حسینی اشپلا:
باسلام ارجاع به روسای دانشگاهها
کلیه معاونین محترم غذا و داروی دانشگاههای علوم پزشکی و خدمات بهداشتی
تهران، روبروی درپوشه‌ی دانشگاه تهران، خیابان فخر رازی، نبش خیابان شهید وحید نظری، سازمان غذا و دارو
تلفن: ۶۶۶۶۷۲۴۸-۹ تهران: ۶۶۶۶۶۹۱۲۲ کد پستی: ۱۳۱۴۷۱۵۳۱۱
رئیس محترم انجمن داروسازان ایران
مدیر عامل محترم کلیه مراکز های توزیع کننده دارو

اما آخرین نمونه از تعارض منافع در حوزه‌ی سلامت: بخشنامه‌ی رئیس سازمان غذا و دارو برای مدیریت تعارض منافع در این سازمان (که خبر آن در خبرنامه هفتگی ۲۳ آمده است) محل توجه و انتقاد برخی کاربران فضای مجازی قرار گرفت. این بخشنامه تلویحا پذیرفته است که معاونان، مدیران و دیگر سطوح سازمان غذا و دارو، داروخانه‌دار هستند و به عنوان اقدامی برای شفافیت و عدالت تاکید کرده بین داروخانه‌های خود و داروخانه‌های افرادی که سمتی در این سازمان ندارند فرق نگذارید! اما رئیس محترم امضاکننده توجه نداشته که نفس داروخانه‌داری مدیران و کارشناسان سازمان غذا و دارو مشمول تعارض منافع است و قائل شدن تسهیلات برای داروخانه‌های این افراد دیگر تعارض منافع نیست، بلکه تخلف و فساد است.

در همین زمینه کانال «نه به عوام‌فریبی» در پست کوتاهی، رئیس سازمان غذا و دارو را خطاب قرار داد

و گفت: «واقعاً توی مملکت چه خبره... جناب آقای شانه‌ساز، شما تعریفتون از فساد دقیقاً چیه؟! وای به حال و روز و آینده مملکتی که در اداره‌ی آن فعالان بخش خصوصی تصمیم‌گیران بخش عمومی و دولتی باشند... شفافیت می‌دانید یعنی چه؟! یعنی سهام دار بخش خصوصی و موسس بخش خصوصی و واردات چی و... بروند به امورات خودشان بپردازند و اداره مملکت دست مدیرانی باشد که جز منافع عموم و حاکمیت به چیزی نیاندیشند... واولیلا بر ما... رئیس جمهور حقوقدان داریم و مجلس مدعی مبارزه با فساد... آنوقت اندر خم تعارض منافع که ۵۰ سال پیش در دنیا حل شده است مانده ایم...»

اشاره‌ی این کانال به ناکارآمدی مجلس و دولت در تصویب قوانین مدیریت تعارض منافع و تاخیر ۵ دهه‌ای نظام حقوقی کشور در این زمینه نکته‌ای محل تامل است.

در توثیت مشابهی با همین مضمون یک کاربر نوشت: «IR انقلابی نصفه نیمه - رئیس جمهور حقوقدان داریم ومجلس مدعی مبارزه با فساد... آنوقت اندر خم تعارض منافع که ۵۰ سال پیش دردنیا حل شده است مانده ایم... طرف نامه زده سهمیه به مدیرانی که داروخانه دارن ندید یعنی اکثر مدیران وزارت بهداشت ما فعالیت خصوصی مرتبط باشغل خوددارن اونوقت مانتظار داریم فسادریشه کن بشه.»

همچنین حساب توثیتری «سیاستهای دارویی (pharmaceutical policy)» در واکنش به این بخشنامه نوشت: «جناب آقای دکتر، رییس سازمان غذا و دارو!! به نظر بنده جنابعالی بعلت تعارض منافع اصلا نباید داروخانه داشته باشید و باید تمامی عواید کسب شده در طول مدت خدمت را که از این طریق حاصل کرده اید به بیت المال یا رقبای متضرر از این بابت برگردانید!! خداوند شاهد و ناظر است!»

اما یکی از کاربران توثیتر، در واکنشی به مسئله‌ی تعارض منافع در نظارت بر داروخانه‌ها راهکار جالب و خواندنی برای کاهش تعارض منافع در داروخانه‌ها ارائه کرده است: «داکتر بیزاکودیل - من اگه رییس غذا و دارو بودم بازرسای داروخونه هارو از بین دندون پزشکا انتخاب میکردم، چون کمترین تعارض منافع رو با داروخونه‌ها دارن داروسازا و پزشکا که با هم داداچی ان [روابط برادرانه دارند].» فارغ از اینکه این راهکار چقدر عملی و کارشناسی است، نشان می‌دهد انبان جامعه از راهکارهای ابتکاری برای مدیریت تعارض منافع سرشار است و اگر موضوع تعارض منافع به خوبی در فضای عمومی مطرح شود، جامعه مسیر حل موضوع را نیز پیدا کرده و پیشنهاد می‌کند.

در حوزه‌ی سلامت کانال‌های تلگرامی به بازتاب بیانیه‌ای از طرف بسیج دانشجویی دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور پرداختند. طرف خطاب این بیانیه دبیر شورای آموزش دندانپزشکی است که به دلیل اشتغال بیرونی و کسب‌وکار خصوصی همزمان با موقعیت دولتی مورد انتقاد قرار گرفته است: «مدتهاست که دلسوزان و کارشناسان نظام سلامت، تعارض منافع را بزرگ‌ترین معضل کشور در این عرصه می‌دانند. به نظر شما اگر دبیر شورای آموزش دندانپزشکی و تخصصی کشور که مسئولیت آموزش دندانپزشکی در کشور به عهده اوست، یک سال پس از انتصابش، رئیس هیئت‌مدیره یک شرکت خصوصی آموزش درمان‌های مختلف دندانپزشکی شود، این مورد مصداق تعارض منافع نیست؟ البته طبق صحبتی که با دبیر شورا شد، ایشان این امر را در راستای وظیفه معلمی خود می‌دانستند نه مسئولیتشان در وزارت بهداشت! و ما را به پرهیز از ورود به بازی‌های سیاسی دعوت نمودند!»

در این بیانیه در ادامه جزئیاتی از فعالیت‌های موسسه‌ی مذکور مطرح و در پیوست نیز مستندات این بیانیه نظیر اعضای هیئت مدیره‌ی شرکت مذکور، اطلاعیه برگزاری دوره‌ی آموزشی و ... ارائه شده است. دغدغه‌ی مذکور برای مدیریت تعارض منافع در حوزه‌ی دندانپزشکی موضوعی مهم و شایان بررسی است و امید است که مسئولان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی پاسخ قانع‌کننده‌ای برای رفع ابهام فوق بدهند و در صورتی که بروز تعارض منافع محرز است، نسبت به مدیریت آن اقدام لازم و عملی صورت گیرد.

در نهایت باید به توثیت‌های تند چند کاربر در تویتر در این زمینه اشاره کرد:

«IRIRajIR SattIR: وجود مافیای دارو در بدنه وزارت بهداشت و تعهد و تعارض منافع نا نوشته این مدیران و #تجار_پزشک_نما با who تنها دلیل مشارکت آنان برای ایجاد آزمایشگاهی به وسعت ایران است آقایان برای حفظ امنیت این مردم هزاران شهید جانفشانی کردند خباثت و خیانت بس است #محاکمه_کاسبان_سلامت باید.»

«کاوه: آصفری نماینده مجلس صحبت‌هایی در خصوص #ملک‌زاده زاده داشته. نکته مهم اینکه تا زمانی که ماجرای تاجر_مدیران حل نشه تضاد منافع مردم و مسئولین دولتی حل نخواهد شد. موضوعی که یکی از بدیهیات در اقتصاد جهان لیبرال است. #محاکمه_مسئولین_خائن»

به نظر نمی‌رسد مدیریت تعارض منافع با توصیف این مسئله از رهگذر کلیدواژه‌هایی نظیر «خباثت» و «خیانت» ممکن باشد. تعارض منافع، موضوعی کارشناسی است، فاقد بستر حقوقی و هنجاری مناسب در جامعه است و نباید برای مواجهه با آن درگیر خلق و خوی مالوف ایرانی «زود و زور» و شعارزدگی شد.

تاریک و روشن‌های تعارض منافع در توئیتر

طی هفته‌ی گذشته، در میان سایر توئیتهایی که در شبکه‌ی اجتماعی توئیتر منتشر شد نیز مواردی به تعارض و تضاد منافع پرداختند. بدون اینکه بخواهیم این توئیتهای را به لحاظ میزان بازنشر یا دریافت لایک دسته‌بندی کنیم، تنها به لحاظ اهمیت مضمونی به گزارش برخی از مهم‌ترین توئیتهای می‌پردازیم و ذیل هر یک نکته - تحلیلی ارائه می‌شود.

توئیتر - PeymanMolavi: «#اقتصاد ایران در گیر منیت ها شده است! تضاد منافع و تاثیر #ذینفعان بر کل معیشت مردم! همه ما در این بین قربانی سهم خواهی و قدرت وزارتخانه ها و ... هستند! و کسی هم پاسخگوی این وضعیت نیست!»

نکته - تحلیل: توئیتهای مذکور هر چند به شکل اجمالی به تضاد منافع اشاره‌ای کرده، اما بر رابطه‌ی مهمی میان تضاد منافع و رفاه و معیشت عمومی جامعه دست می‌گذارد. اینکه چگونه تعارض منافع منجر به تضعیف رفاه عمومی مردم می‌شود موضوعی بسیار مهم و البته محل بررسی و مطالعه‌ی عمیق است.

توئیتر - داوود: «من نمیدونم چرا بودجه #صدا_و_سیما رو دولت باید تأمین کنه؟! واضحه که خیلی جاها دولت به دلیل تعارض منافع، بودجه رو به گروگان میگیره تا منویاتشو هر چند باطل، توسط رسانه ملی منتشر کنه و همچنین تلاش میکنه مورد نقد جدی قرار نگیره! غیر از اینه؟!»

نکته - تحلیل: نکته‌ی نادیده در این توئیتهای این است که اولاً بودجه محصول مشترک دولت و مجلس است؛ ثانیاً نوع فعالیت و اهداف سازمان صداوسیما در ایران نمونه‌ای کمیاب در جهان است. این سازمان در ماه‌های اخیر به دلیل بر عهده گرفتن نقش رگولاتوری در حوزه‌های تولید محتوای تصویری نظیر شبکه نمایش خانگی و تعارض

منافع در این زمینه با درآمد حاصل از تولید سریال و ... خود محل انتقاد بوده است. اما اینکه تلویحاً با استدلالی کلی نظیر اینکه دولت در اعطای بودجه به صداوسیما درگیر تعارض منافع است، خواهان خارج شدن بودجه سازمان از شمول بودجه شفاف دولتی شویم، مصداق کور کردن چشم برای اصلاح ابرو است! به علاوه اینکه استدلال مذکور در مورد تمام دستگاه‌های تبلیغی، فرهنگی، دانشگاهی و حاکمیتی دیگر نظیر حوزه علمیه و قوه قضاییه و مجلس و شورای نگهبان هم برقرار است. آیا راه حل این است که تامین بودجه این نهادها از شمول قانون بودجه خارج شود؟ در نهایت اینکه بر خوانندگان عیان نیست در سال‌های اخیر، صداوسیما پیش‌تاز نقادی دولت بوده که البته چیزی جز وظیفه‌ی حرفه‌ای آن نیست؛ مشروط بر اینکه نقادی به برخورد جناحی در رسانه «ملی» منجر نشود.

 سالارخان: «به نظرم در ۹۹ درصد شرکتهای سرمایه‌گذاری و صندوقها عملاً هیچ سازکاری برای رفع تضاد منافع پیش بینی نشده و عملاً برای کسی که تا حدی روی مدیریت ریسک سرمایه تسلط داره سپردن پول بی‌ببون به دیگری حماقت محسوب میشه.»

 Ehsan: «همیشه برام سوال بوده چطور توی شرکتهای سرمایه‌گذاری اجازه داشتن پورتنفو شخصی داده میشه؟ یعنی قراردادی برای تضاد منافع وجود نداره؟ اگه طرف از شخصی خالی کرد روی شرکتی چی؟ اولویتش با کدومه و سرخطی رو با کدوم میزنه؟ همه چیز سپرده شده به خوب بودن خود افراد؟ (چقدر هم که اینکار جواب میده!)»

 نکته - تحلیل: موضوع فقدان سازوکارهای مدیریت تعارض منافع در شرکتها و صندوق‌های سرمایه‌گذاری بازار سرمایه موضوع بسیار مهمی است که در هفته‌های اخیر مورد توجه قرار گرفته است. در خبرنامه‌ی هفتگی تعارض منافع شماره ۱۷ (۳ آبان ۹۹) نیز درآمد خبرنامه به این موضوع مهم پرداخته و راهکارهایی را پیشنهاد کرده بود.

 seyed mahdi sadeghi: «جشنواره #خشت_طلایی چندنکته قابل تامل دارد ۱-منطقی‌ترست مجری این رویداد سمن‌های مرتبط یا مرکز مطالعات باشد نه روابط عمومی ۲-جشنواره‌های شهرداری قابلیت ادغام دارند ۳-تعارض منافع در روند داوری دیده شود.»

 نکته - تحلیل: جشنواره خشت طلایی از سال ۱۳۹۳ در شهرداری تهران برگزار شده است و اختتامیه دوره پنجم آن در ۲۵ آذر ماه ۹۹ توسط مرکز ارتباطات و امور بین‌الملل شهرداری تهران در تهران برگزار می‌شود. مطابق اعلام این جشنواره «در هر دوره، علاقمندان به حوزه‌های شهری، پروژه‌های برتر شهری را به دبیرخانه این جایزه در مرکز ارتباطات و امور بین‌الملل شهرداری تهران ارسال می‌کنند که مورد بررسی هیئت داوران قرار گرفته و منتخبان معرفی می‌شوند. جایزه جهانی هر ساله در ۷ محور در حوزه‌های شهرسازی، توسعه پایدار، زیرساخت‌های شهری، حوزه فرهنگ، اقتصاد شهری، شهر هوشمند و مدیریت شهری برگزار می‌شود. اما نکته‌ای که در توثیت مذکور بر آن تاکید شده، قابل تامل بوده و در بسیاری از رویدادهای دولتی مطرح است. برای مثال جشنواره شهید رجایی

که به ارزیابی کارنامه‌ی دستگاه‌های دولتی می‌پردازد، توسط خود دولت برگزار می‌شد و طبیعی است که در اینجا موقعیت تعارض منافع وجود دارد. راهکار پیشنهادی کاربر توئیتری فوق برای سپردن داوری جشنواره به سمن‌ها هم راهکاری قابل تامل است.

 امیرعباس: اصولاً در کشورهای مترقی سلب مجوز کار وکیل مستلزم تشریفات پیچیده اثبات تخلف اون هم در محضر یک مرجع مستقل از دستگاه قضاییه. چرا که دستگاه قضایی همواره ممکنه با وکیل در شرایط تعارض منافع باشه. این هم موضوعی است که قوه قضائیه ما به دنبال حذفشه.

 نکته - تحلیل: نکته‌ای که در این توئیٹ بر آن تاکید شده، سپردن موضوع نظارت بر وکلا به دستگاهی است که عملکرد آن خود تحت نظارت غیررسمی و مدنی حقوقدانان و وکلا است. اما مسائل حاکمیتی نظیر اعطای مجوز یا سلب مجوز وکالت، از جمله مسائل غامضی هستند که حل تعارض منافع در آن‌ها مستلزم همه‌جانبه‌نگری‌های جدی است.

 توییتر - IranBSSC: مفهوم تعارض منافع اوایل دهه هشتاد و در حوزه بهداشت و درمان وارد ایران شد. مفهوم فراگیرتر آن حدود ۴ سال سابقه دارد. قبل از این در نگاه عامه تعارض منافع نه تنها ضد توسعه نبود بلکه مطلوب هم ارزیابی می‌شد! این نگاه در اعطای مجوز کارگزاری‌ها به بازنشستگان همان دستگاه خود را نشان می‌دهد.

 نکته - تحلیل: این توئیٹ از مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه اشاره به موضوع ارزیابی هنجاری از مسئله‌ی تعارض منافع دارد که راهکار آن را دیگر نه در سطح حقوقی، بلکه در سطح اجتماعی باید دنبال کرد. می‌دانیم که کژانگاری یک موضوع توسط جامعه مقدم بر جرم‌انگاری آن توسط دولت است. اگر دولت چیزی را جرم تلقی کند که در نظام هنجاری جامعه امری کجروانه و مذموم نیست، احتمالاً کار خلاف عرف و نامعقولی کرده است. در مورد تعارض منافع نیز یکی از مشکلات این است که هنوز عوارض منفی و نازیبای این مسئله برای بسیاری از مردم و به ویژه افرادی که خود در گذشته یا امروز مشمول بهره‌مند شدن از مزایای آن بوده‌اند، به رسمیت شناخته نشده است. تا زمانی که این بستر هنجاری برای کژانگاری تعارض منافع مستقر نشود، راه درازی تا کارایی قانون‌گذاری در این زمینه در پیش است.

پژوهشکده مطالعات توسعه

خبرنامه هفتگی مدیریت تعارض منافع

مجموعه مطالعه و پایش تعارض منافع در ایران - ۲۳

شماره بیست و سوم - ۸ تا ۱۴ آذر ۱۳۹۹

دبیر خبرنامه: سمانه سهرابی

مجری: مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی

